

**Дослідження історії рідного краю в контексті національно-патріотичного
виховання**
*/із досвіду роботи музею «Краєзнавчий» ДПТНЗ «Сарненський професійний
аграрний ліцей»/*

Однією з важливих ланок процесу виховання учнів є музеї, що діють при навчальних закладах, які сприяють формуванню у молодого покоління національної свідомості, громадянських якостей, збереженню духовної єдності поколінь, історико-культурної спадщини свого народу, удосконаленню навчально-виховного процесу, розвитку творчих інтересів учнів до пошукової, природоохоронної, народознавчої роботи, під час якої учні збирають історичні документи, предмети побуту, записи спогадів тощо.

Музеї організовують дослідницьку діяльність, поповнюють свої фонди шляхом проведення експедицій, походів, екскурсій, створюють стаціонарні експозиції та виставки, проводять освітньо-виховну роботу серед учнівської молоді.

Бути гідними історії своєї нації, знати, що вона – це прах, не далеке минуле, а біографія народу, його жива душа, допомагає учням музею «Краєзнавчий». Створена пошукова група, члени якої ведуть дослідницько – пошукову роботу. Це все має величезне пізнавальне та виховне значення. Актуальність такого тематичного спрямування пошукової роботи в ліцейному музеї визначається дещо набутиим попереднім досвідом, наявністю декількох етнографічних матеріалів та перспективами у проектуванні експозиції, розширенні її тематики й змісту. Учні по крихтах збирають пам'ять про минуле рідного краю – Сарненщини.

Експонатами музею стали елементи народного одягу, керамічний і дерев'яний посуд, декоративні тканини, знаряддя праці та інші ужиткові предмети, що побутували в ХІХ – на початку ХХ ст. До нашого часу їх збереглося мало, а тому фіксація в музейній колекції предметів зникаючої сировини – дуже важлива справа.

Найбільш поширеними формами у роботі нашого музею стали уроки - екскурсії - заочні подорожі рідним краєм, мандрівки в історію рідного народу.

Музей ліцею створений у 2000 році колективом державного професійно-технічного навчального закладу «Сарненський професійний аграрний ліцей».

Цьому передувала копітка робота й учнів навчального закладу. Експонати із сіл Сарненського, Дубровицького та Володимирецького районів були зібрані учасниками гуртка «Пошук», який нині проводить роботу зі збору матеріалів про історію сіл Сарненського району. Ми шануємо кожну річ, як згадку про минуле, як частину історії нашого Поліського краю.

В музеї є чотири експозиційні розділи.

Розділ: «Життя та побут селян - поліщуків кінця ХІХ - ХХ століття». На основі представлених експозицій, речових експонатів, можна познайомити відвідувачів з географічним положенням Полісся, громадським побутом та життям селян кінця ХІХ - ХХ століття, народними архітектурними господарськими та житловими спорудами, сільськогосподарськими знаряддями праці, традиційними промислами і ремеслами поліщуків, одягом та способами його виготовлення, народним мистецтвом поліщуків.

Погляд привертають знаряддя праці наших дідів-прадів: серпи, сокири, рубель, яким колись господині прасували одяг.

Експозиція музею «Краєзнавчий» ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей»: «Життя та побут селян - поліщуків кінця ХІХ - ХХ століття»

Розділ «Наш край в роки Другої світової війни». Завдяки експозиції цього розділу відвідувачі знайомляться з початковим періодом і розстановкою бойових сил, антинацистським рухом на Рівненщині з визволенням та захистом Сарненщини. Наступний розділ присвячений подіям Другої світової війни. Оскільки в нашому районі відбулося чимало воєнних дій, викладачі та учні ліцею вшанували ветеранів, які проявили мужність, звільняючи наш край від окупантів та їх прислужників. Варто відмітити, що окремі з них після війни повернулися працювати в наш навчальний заклад.

В розділі виставлені стенди, присвячені бойовому шляхові 143 та 397 стрілецьких дивізій, 148 авіаполку, які звільняли місто Сарни від німецьких окупантів.

Не можна оминати поглядом стенд, який присвячений затонулій в річці Случ самохідці, яка на даний час є історичною пам'яткою Другої світової війни в нашому місті. На стенді бачимо фотографії першого огляду самохідки, підняття з дна річки Случ останків загиблих героїв (О.Г. Явдошина; О.М. Марченка). Тут виставлені на огляд і фотографії інших сарненчан – учасників Другої світової війни.

До уваги відвідувачів стенд, на якому можна побачити всю силу руйнації, яку заподіяла нашому краю Друга світова війна (копії фотокарток, на яких зображено звірства, окупантів та страждання, біль українського народу).

Не могли оминати засновники музею і війни в Афганістані. Окремі учні ліцею проходили там військову службу, та не всі повернулися додому. Пам'ятна дошка «Згадаємо всіх» присвячена воїнам, випускникам ПТУ – 21, /так називався наш

заклад раніше/, які загинули в Афганістані, виконуючи свій інтернаціональний обов'язок.

**Експозиція музею «Красназавчий» ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей»:
«Наш край в роки Другої світової війни»**

Розділ: «Історія створення та розвитку державного професійного навчального закладу СПТУ – 21. Завдяки фотографіям та стендам відвідувачі даної експозиції дізнаються про історією створення та розвитк нашого навчального закладу. Тут бачимо фотографії випускників 1951 р., тоді ще «Сарненської школи механізації сільського господарства» (3 група трактористів), фото випускників «Сарненського училища механізації» 1954р., випускників СПТУ №1 1968 – 1970 рр. В цій частині музею є також роботи членів гуртка технічної творчості. Виставлені моделі інкубатора, пилами, картоплекомбайна КК1–г, гусеничного трактора та інші.

**Експозиція музею «Красназавчий» ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей»:
«Історія створення та розвитку ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей»»**

Розділ: «Національний одяг та предмети народного вжитку Західного Полісся». Дана експозиція ознайомлює відвідувачів з вишиванками та предметами побуту поліщуків. Ця експозиція переносить нас у світ вишиванок та предметів побуту простого мешканця Полісся. На виставці в цій частині музею - вишиті полотняні сорочки з сіл Чудель та Цепцевичі; весільні полотняні рушники вишивальниць з міста Сарни та смт. Степань, покутний рушник Красько М.Г., село Чемерне. Предмети побуту, які тут виставлені, дозволяють переноситись у повсякденне життя наших пращурів. Ми бачимо личаки, постолы, маслобійку, ночви, тріпачку, рубель.

**Експозиція музею «Краєзнавчий» ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей»:
«Національний одяг та предмети народного вжитку Західного Полісся»
(на фотографії Антонюк Олександра - учениця ліцею)**

В музеї ліцею оформлено стенд присвячений пам'яті героїв Небесної сотні та воїнів загиблих в АТО, адже за цілісність України поклали життя молоді патріоти сарненщини: Ярослав Куришко загинув у битві під Донецьком та Сергій Баранов-Орел загинув під час обстрілу в Донецькому аеропорту, та випускнику ліцею Кравчуку Олексію, який загинув захищаючи рубежі України у 2017 році.

В навчальному закладі діє клуб «Турбота». За учнями груп закріплені ветерани праці, учасники Другої світової війни, яких вони відвідують, надають посильну допомогу по господарству, вітають зі святами, запрошують в ліцей на зустрічі.

Члени клубу «Турбота», кожного року, в День воїнів-інтернаціоналістів відвідують та надають непосильну допомогу батькам учнів ліцею, що загинули в Афганістані виконуючи інтернаціональний обов'язок.

Щорічно в ліцеї проходить шаховий турнір «Пам'яті воїнів-інтернаціоналістів – випускників ліцею», які загинули в Афганістані.

В музеї ми проводимо оглядові екскурсії, для учнів I курсу, уроки історії, уроки пам'яті.

Екскурсія в музеї «Краєзнавчий» ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей»

На базі музею діє пошукова секція, основу якої становлять члени гуртка «Пошук». Спогади Смицької Устими Микитівни 1932 року народження (Глушицький хутір Сарненського району) про роки Другої світової війни збирила учениця Кністова Наталія Леонідівна, учень Тарапан Богдан Петрович записав спогади бабусі Денисок Степаниди Василівни 1935 року народження, с. Немовичі Сарненського району про повоєнне становище сільського населення.

Учні гуртка беруть участь у конкурсах, де мають свої досягнення:

Кузьмич Катерина в 2012 р. здобула перемогу в IV етапі XII Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої» за темою «Ідея соборності України: творчість Тараса Шевченка; народ, суспільство, держава, родина. Минуле, сучасне і майбутнє.» у номінації «Історія України і державотворення. Тема роботи: «Моя маленька Батьківщина» (село Кам'янець-Случанське). У своїй роботі учениця досліджує історію свого рідного села.

Кліпа Роман в 2013 році здобув друге місце у III етапі Всеукраїнської експедиції учнівської та студентської молоді «Моя Батьківщина – Україна» Напрямок: «Козацькому роду нема переводу». Тема роботи: "Національно- визвольна революція під проводом Богдана Хмельницького".

Де учень, також, описав події на Сарненщині під час визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.

Радкевич Роман - нагороджений дипломом за участь в III етапі конкурсу науково – пошукових робіт присвяченому 200 – річчю народження Т. Г. Шевченка. Тема роботи: «Сарненщинщина в роки Другої світової війни». В роботі Роман описав події, що відбувались в нашому краї під час Другої світової війни зі слів очевидців даних події.

Антонюк Олександра здобула перемогу в III етапі XIV Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої» у номінації «Історія України і державотворення», «Звичаї і традиції у національному одязі Західного Полісся у другій половині XIX – першій половині XX століття». – 2014 р. Учениця описала особливості в національному одязі поліщуків другої половини XIX – першої половини XX століття.

Маковецька Ірина здобула перемогу в III етапі XV Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої!» (номінація «Історія України і державотворення») на тему: «Гуртуймося, Братове - Українці! Лиш через терни шлях веде до зір» (В. Шовкошитний), присвячений 25 річчю незалежності України на тему: «Усна народна творчість в процесі формування українського суспільства» - 2015 р. До роботи учениця додала зібраний фольклорний матеріал, а також аудіо записи етнічних поліських мотивів.

В 2012 році, я, як завідувач музею, за підготовку учениці, Кузьмич Катерини, робота якої здобула перемогу в IV етапі XII Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої» за темою «Ідея соборності України: творчість Тараса Шевченка; народ, суспільство, держава, родина. Минуле, сучасне і майбутнє.» у номінації «Історія України і державотворення. Тема роботи: «Моя маленька Батьківщина» (село Кам'янець-Случанське) нагороджена Грамотою Міністерства освіти і науки України, та наручним годинником від міністра освіти і науки України.

Становлення народно-традиційної культури українців тривало довгі століття.

Щоб створити культурно-побутове, традиційно-виробниче, моральне, духовне явище, яке сприймається усім народом, стає його суттю, відбувається складний процес добору. Бо лише те здобуває право на існування, що відповідає багатьом компонентам буття людського колективу, характеру людини. Упродовж багатьох століть український народ безупинно творив своє, тільки йому властиве духовне середовище, наповнюючи його своєрідними обрядами, ритуалами, піснями... Фактично формувалася внутрішній світ українців, осягався весь навколишній простір, закладалися світоглядні засади.

Саме сьогодні громадянам, особливо молоді, необхідно пізнати і зрозуміти велич нашої народно-традиційної культури, її одвічний гуманізм, щоб врівноважити свої вчинки, спрямувати їх на утвердження української державності, моралі, духовності, щоб не було утисків тим, хто живе на етнічній українській землі. Молодому поколінню варто зрозуміти особливості української душі. Для цього в музеї ліцею ми намагаємося розкрити зміст історії краю, його матеріальну та духовну культуру.

Всі розділи музею мають велике значення для нашого ліцею, адже кожен повинен знати минуле, своїх предків, Батьківщини. Ми і надалі будемо працювати над

поповненням музею, щоб зберегти пам'ять про наше минуле для майбутніх поколінь. Адже ще М.Т. Рильський писав: «Хто не знає минулого, той не вартий майбутнього».

Сахненко Любов Миколаївна
викладач історії,
спеціаліст вищої категорії,
завідувач музею «Красзнавчий»